

Besedilo ni lektorirano!

**Magnetogram novinarske konference predsednika Vlade RS Janeza Janše,
19. december 2005**

PREDSEDNIK VLADE RS JANEZ JANŠA: »Lep pozdrav vsem skupaj! V soboto zgodaj zjutraj se je končalo zasedanje Evropskega sveta in dovolite mi, da vas seznanim z nekaterimi najpomembnejšimi zaključki. Najprej o tistih, ki v javnosti niso tako odmevali, kajti na dnevnem redu ES ni bila samo naslednja finančna perspektiva, ampak tudi številna druga vprašanja, ki pa so bila dejansko manj pomembna in so naletela zaradi tega tudi na manjši odmev.

Med drugimi odločitvami, ki so bile sprejete na decembrskem ES, velja najprej omeniti podelitev statusa kandidatke Makedoniji. Ta odločitev je visela v zraku do konca in verjetno ne bi bila sprejeta, v kolikor ne bi prej prišlo do dogovora o evropskem proračunu za prihodnje obdobje. Še posebej Francija je zelo nasprotovala takšni odločitvi, v kolikor ne bo jasno, kako se bo izvajanje te odločitve financiralo. Podelitev statusa kandidatke za članstvo v EU Makedoniji je pozitiven signal za celotno regijo. Med državami Zahodnega Balkana, ki čakajo na podelitev takšnega statusa, je Makedonija naredila največji napredek in EU s tem signalom spodbuja tudi druge države, ki kandidirajo za ta status in seveda tudi za polnopravno članstvo v EU, da nadaljujejo po tej poti. Tudi druga odprta vprašanja, ki so v prihodnjih mesecih in letih v zvezi z nekaterimi pomembnimi odločitvami v tej regiji, bodo zdaj lažja, v kolikor pač obstaja zelo jasen pozitiven signal, da je evropska perspektiva realna.

ES je potrdil tudi dolgoročno strategijo EU do Afrike. Gre za pomemben dokument, ki bo v prihodnosti vplival na financiranje različnih aktivnosti, ki jih izvaja EU s ciljem, da se pospeši razvoj afriških držav in da se odpravi revščina. Tukaj gre poleg tega, da gre za humanitarno podlago takšni odločitvi, tudi za strah, ki vlada v nekaterih državah EU pred valom migracij, do katerih prihaja zaradi lakote in revščine še posebej v podsaharski Afriki. Gre za tako humanitarno kot tudi strateško odločitev. V navezavi na to temo je bil sprejet tudi globalni pristop do globalnega upravljanja z legalnimi migracijami. Na kratko povedano, EU je sprejela strategijo, v kateri ne ustavlja migracijskih tokov, ampak jih želi kontrolirati in regulirati, tako da je v tej strategiji potegnjena tudi zelo jasna črta med legalnimi migracijami, ki so zaželeni, ki jih Evropa potrebuje, in med ilegalnimi migracijami, ki s seboj prinašajo prevelika tveganja.

Že v prvem delu zasedanja ES je bila potrjena splošna protiteroristična strategija, ki je tudi pomemben dokument, vendar je bil usklajen že prej, tako da v zvezi s tem ni bilo kakšnih posebnih razprav.

ES se je seznanil tudi s prenovljeno verzijo strategije trajnostnega razvoja, dokončno bo ta strategija sprejeta verjetno na junijskem zasedanju ES naslednje leto v času avstrijskega predsedovanja. Za Slovenijo tukaj ni kakšnih novosti, ker je Strategija razvoja Slovenije, ki smo jo sprejeli poleti, naravnana na iste frekvence kot tudi evropska.

V navezavi na odločitev o naslednji finančni perspektivi, o kateri bom govoril v nadaljevanju, je ES preložil odločitev v zvezi z znižano stopnjo DDV, na prvo naslednje zasedanje ECOFIN-a, verjetno do januarja 2006. Takrat naj bi se oblikovalo tudi končno soglasje kljub pritiskom predvsem s strani Francije. Nekatere države tukaj niso popustile in na koncu je bila odločitev preložena na ECOFIN.

No, zdaj pa mi dovolite nekaj besed o najpomembnejši odločitvi, ki jo je ES sprejel v soboto. Ta odločitev je izjemnega pomena ne samo zaradi števil, ki so zdaj jasne v zvezi s financiranjem EU v prihodnjem obdobju, ampak predvsem zaradi tega, ker je s sprejetjem te odločitve, ki je zelo pomembna in zelo naporna, uskladiti jo je potrebno med 25, praktično 27 državami - vemo kakšni so problemi, ko jo treba proračun uskladiti znotraj nacionalnih držav v koaliciji, kjer so štiri stranke, recimo, uskladiti proračun v zavezništvu, v povezavi, kjer je 27 dejavnikov, kjer se morajo na koncu vsi strinjati - je zelo naporno dejanje in že zaradi tega, ker nam je to uspelo v realnem času, bi lahko bili zadovoljni, ker brez te odločitve EU v prihodnosti ne bi mogla normalno delovati. Ta odločitev je za neko normalno delovanje na obstoječi ravni, ki je dosežena v EU, bistveno bolj pomembna kot recimo ratifikacija evropske ustavne pogodbe, kar je naslednje veliko odprto vprašanje v EU, kajti evropska ustavna pogodba govori o EU prihodnosti. V zvezi s tem običajno traja nekaj časa, da se dogovorimo, kako bodo stvari funkcionirale po novem. V kolikor pa ne bi bil sprejet evropski proračun, potem pa zadeve ne bi funkcionirale niti po starem, se pravi v obstoječih okvirih, in bi to krizo dejansko poglobilo. Dvoje nerešenih vprašanj v prihodnjem letu bi v veliki meri ohromilo funkcioniranje EU, čeprav ko gre za proračun govorimo šele o obdobju od leta 2007 naprej. Torej ta uspeh je za celotno EU zelo pomemben, je hkrati dejanski in politični. Delo zdaj lahko normalno steče naprej, vse tiste institucije, ki morajo iskati rešitve tudi za druga nerešena vprašanja, imajo zdaj realno podlago za svoje delovanje. Z drugim, zdaj prvim najpomembnejšim vprašanjem EU, to je neratificirana evropska ustavna pogodba, se bo zdaj unija bistveno bolj realno in optimistično soočila na junijskem vrhu, tako kot je bilo pred pol leta dogovorjeno. Ne pričakujem, da bomo našli dokončno rešitev, pričakujem pa, da bomo naredili korak naprej. V primeru pa, da ne bi imeli proračuna do junija, pa seveda to vprašanje ne bi prišlo realno na dnevni red.

Po sprejetju proračuna za naslednjo sedemletno obdobje v EU obstaja tudi bistveno več upanja za nadaljevanje procesa širitve. V kolikor proračuna ne bi bilo, bi bila širitev zagotovo zamrznjena, tudi v primeru držav, ki jim je že bil podeljen status kandidat. Tudi zdaj bodo ta pogajanja trša kot doslej, to je popolnoma jasno, samo financiranje tukaj ni edino vprašanje, ki je bilo odprto. Usoda neratificirane evropske ustavne pogodbe je v veliki meri povezana s procesom dosedanje in prihodnje širitve in junija bo ta beseda velikokrat izgovorjena. Lahko smo zadovoljni ali pa delno zadovoljni tudi z delnim premikom v strukturi proračuna ali pa s sprejetimi obvezami glede same razvojne naravnosti proračuna, vezane na izvajanje lizbonske strategije. ES je sprejel zavezo, da se sredstva za raziskave in razvoj do leta 2013 za 75 % povečajo glede na sredstva, ki jih bomo za te namene porabili v letu 2006. To je pomemben premik, glede na to, da je skupen obseg proračuna gledano na letno raven v naslednjem sedemletnem obdobju nižji kot pa bo proračun EU v letu 2006, kar pomeni da bo struktura iz vidika uresničevanja ciljev lizbonske strategije vseeno boljša kot je bila v tej finančni perspektivi. Dobri obeti so z revizijskim določilom v teh zaključkih o naslednji finančni perspektivi tudi za prenovo, za vsebinsko prenovo evropskega proračuna. Tukaj ne gre samo za vprašanje skupne kmetijske politike in britanskega rabata, ampak gre tudi za vprašanje, ki je enako ali pa morda celo bolj usodno za financiranje EU po letu 2013, to pa je vprašanje virov proračuna. Struktura virov takšna, kot obstaja sedaj, je tudi zaradi teh popustov in popustov na popuste zelo nepregledna, ne omogoča pogajanj v realnem času. V zakulisju teh usklajevanj pred sprejetjem te naslednje finančne perspektive je bilo veliko

razprav o tem, kako postaviti politiko virov evropskega proračuna na bolj transparentno, pregledno osnovo. Dve ideji sta že dolgo časa v obtoku, ena je o povsem lastnih virih evropskega proračuna, ki bi bili neodvisni od vsakokratne fiskalne ali javno-finančne politike držav članic, druga takšna ideja, ki ima več možnosti za uspeh pa je, da se enostavno določi odstotek BDP vsake države članice, ki se potem nameni za skupne potrebe. Na ta način bi dobili nek pravičen ključ, ki bi bil odvisen od stopnje razvitosti vsake države članice in bi bil tudi objektivni, brez tega da se potem velikokrat, tako kot se je dogajalo zdaj, države članice prepirajo tudi o statistikah in se ne ve, kaj drži in kaj ne.

Ob teh splošnih stvareh v zvezi z naslednjo finančno perspektivo in pri ocenjevanju razlogov, ki so pripeljali do tega, da je bilo pogajanje uspešno končano, ne bi smeli pozabiti na sovplivanje nekega drugega zasedanja, ki je potekalo v Hongkongu, mislim na ministrsko konferenco Svetovne trgovinske organizacije. Pogajanja v Hongkongu so bila v veliki meri vezana na pogajanja o naslednji finančni perspektivi. Evropski komisar za trgovino Peter Mendelson, ki je pač zastopal stališča EU v Hongkongu je bil vezan na mandate nekaterih držav članic EU, ki so v Hongkongu imele podobna stališča kot v Bruslju. In seveda vsaj, ko gre za skupno kmetijsko politiko EU lahko rečemo, da so bili sprejeti v Bruslju nekateri podobni zaključki kot kasneje tudi v Hongkongu. Časovno sovpadanje omejitve kmetijskih subvencij v Hongkongu, v Svetovni trgovinski organizaciji, seveda sovpada z obdobjem, ki da ga je tudi EU določila za življenjsko dobo sedanje skupne kmetijske politike v Evropi. Francija je veliko lobirala za trša stališča tudi znotraj držav članic, tako je treba pošteno priznati da obe zasedanji nista potekali brez tega, da bi pomembno vplivala na zaključke ene in druge konference oziroma sveta.

Pomen sprejetja naslednje finančne perspektive za Slovenijo je večplasten, Slovenija bo do leta 2013 ostala neto prejemnica sredstev iz EU. Ta položaj bi bil v veliki meri ogrožen, v kolikor bi se pogajanja zavlekla, ker bi bila uporabljena druga, za Slovenijo manj ugodna statistika, tako da smo z vidika časovne dimenzije lahko izjemno zadovoljni. V tem obdobju, od leta 2007 do 2013, bo okvirni obseg izplačil iz evropskega proračuna v slovenskega znašal okrog 4 in pol milijarde evrov, dočim bo obraten tok, se pravi vplačila iz naše strani dosegel približno 2,5 milijard evrov, tako da je neto status Slovenije v tem obdobju, ki ga lahko pričakujemo, preko 2 milijardi evrov. Sprejeti skupni proračun za sedemletno obdobje je manjši od junijskega predloga luksemburškega predsedstva, ne bistveno, vendar pa gledano na manevrski prostor, tisti del proračuna, ki je dejansko, ko vidimo kaj se sploh še lahko spreminja, prost pomemben del, pomembno manjši, kljub temu da je skupen obseg manjši, je položaj Slovenije znotraj tega zadnjega sprejetega predloga praktično enak. Deloma je to tudi posledica tega, da se Slovenija junija ni pridružila tistim državam novim članicam, ki so ponujala svoja kohezijska sredstva v zameno za čimprejšnje sprejetje proračuna, češ pripravljeni smo se odpovedati še naprej določenim razvojnim sredstvom, v kolikor se proračun sprejme. Mi smo bili med dvema novima državama članicama, ki te geste nismo naredili in smo imeli zaradi tega tudi boljše pogajalske pozicije.

Letno bo Slovenija dobila iz naslednje finančne perspektive EU preko 120 milijard kohezijskih sredstev, po letih gledano je številka ali pa bo številka tudi v veliki meri odvisna od nas ali pa od programov učinkovitosti, vendar pa je povprečni izračun okoli 120 milijard na letni ravni v sedmih letih od leta 2007 do 2013. To so sredstva za kohezijo, rast in zaposlenost, ki jim po domače rečemo, pri njih gre za finančna sredstva, ki naj naredijo EU bolj primerljivo razvitim in bolj povezano. Za financiranje t.i. naravnih virov, tu gre predvsem za kmetijstvo in razvoj podeželja, bo Slovenija dobila na letni ravni približno 70 milijard, kar so tudi znatna sredstva, pomembno je, da bo Slovenija kot celota enako upravičena do teh razvojnih sredstev, se pravi bomo v tem proračunskem obdobju do leta 2013 ena kohezijska regija. Polemike ki so bile v zvezi s tem že v Sloveniji ali pa so jih nekateri pripravili za

prihodnje leto, so s tem postale popolnoma odveč. Tako ali tako obstajajo realne možnosti za delitev na kohezijske regije oz. na statistične regije na drugi ravni. Šele za naslednjo finančno perspektivo za leto 2013 – 2020, v kolikor bo seveda proračunsko financiranje ostalo podobno temu, kot ga imamo sedaj, lahko pa pride tudi do sprememb. Za tisto obdobje je ta delitev na kohezijske regije v Sloveniji zelo pomembna, vendar pa za takrat. Odpadejo tudi tiste dileme, ki so zdaj morebiti obstajale o številu regij, takrat ne bo nobenih dilem več, ampak to je še daleč in v zvezi s tem odpade vsaka nuja, ki pa bi seveda bila zelo aktualna, v kolikor do zaključka pogajanj v soboto ne bi prišlo in bi bili zdaj pred velikim odprtim problemom. Za nas je pomembno, da imamo eno leto za pripravo na učinkovito uporabo teh sredstev, celotno leto 2006 bo namenjeno temu, pomembno je tudi, kako so potencialna sredstva, ki jih lahko črpamo iz kohezijskih virov, locirana. Znotraj tega bo Sloveniji na voljo okrog 700 mio evrov, to je okrog 170 milijard za infrastrukturo, to je iz vidika enakomernega razvoja Slovenije še posebej pomembno. S tem dejstvom postajajo tudi veliki infrastrukturni projekti, ki jih imamo v načrtu za prihodnost, bistveno bolj realni, dobivajo bistveno bolj realno podlago, med njimi tudi tretja razvojna os, ki je eden največjih. V okviru teh kohezijskih sredstev bo na voljo tudi 170 milijard za varstvo okolja, kar pomeni za reševanje ekoloških in komunalnih problemov, to pomeni, da bodo pokrajine, ki bodo v tem času zaživele v Sloveniji, imele na voljo znaten evropski vir za reševanje teh problemov, ki jih je vsaj, ko gre za večja ekološka vprašanja, možno reševati predvsem na pokrajinski in ne toliko na občinski ravni.

Za nas je struktura evropskega proračuna pomembna tudi z vidika našega proračunskega načrtovanja. Kot veste so bile nekatere dileme pri sprejemanju proračuna za leto 2007, ker smo ga sprejemali prej, preden je bil sprejet evropski proračun, za to obdobje oziroma za to leto. Zdaj ko imamo na mizi tudi sprejet evropski proračun, lahko rečem, da ne bo treba popravljati proračuna Republike Slovenije za leto 2007, vsaj ne navzdol, tako da je s tem odpadla še ena dilema. Ta dilema je odpadla predvsem zaradi spremembe pomembnega pravila pri uporabi evropskih sredstev. Doslej je veljalo, da mora porabnik zagotoviti 25 %, se pravi četrtino lastne udeležbe, zdaj je lastna udeležba znižana na 15 %, kar bo imelo seveda pomemben vpliv na nacionalni proračun. Pri spremembi pravil porabe evropskih sredstev je pomembna tudi koncesija, ki jo je britansko predsedstvo na koncu dalo novim državam članicam; to pa je čas, ki je na voljo za porabo določenih sredstev, to je od verifikacije programa pa do zaključka. Predlagana je bila formula $N + 2$, zdaj je bila sprejeta formula $N + 3$, dodano je bilo še eno leto do leta 2010, ki omogoča večjo fleksibilnost pri porabi.

Toliko o naslednji finančni perspektivi, o pomenu tega dokumenta za Slovenijo. Na tem mestu bi se želel tudi javno zahvaliti pogajalski ekipi, ki je več kot eno leto zastopala slovenske interese in včasih tudi v zelo burnih razmerah, pravilno odreagirala; mislim na kolege iz Službe vlade za evropske zadeve, pa tudi ministrstva za finance, ministrstva za zunanje zadeve, tudi iz mojega kabineta, ki so bili v tem času polno zasedeni z operativo. To je zahteven projekt, ki se v javnosti ne vidi. Javnost vidi pač tiste, ki nastopamo na tiskovnih konferencah ali pa na koncu vstopimo v pogajanja. Zada je veliko, veliko dela, ki je zelo pomembno. Če ne bi bilo opravljeno, bi bil tudi položaj Slovenije zagotovo slabši.

Dovolite mi, da ob koncu na tej konferenci predstavim še eno dobro novico. Zdaj imamo tudi dokončne izračune Eurostata in Evropske monetarne unije glede inflacije, glede inflacijskega kriterija, ki je osnova za ugotavljanje, ali neka država, ki je v čakalnici za evro, izpolnjuje ta kriterij. Po uradnih podatkih, ki so nekoliko drugačni, v zvezi z inflacijo v Evropski monetarni uniji oziroma v treh najboljših članicah Evropske monetarne unije, je ta kriterij novembra znašal 2,5 %. To je bilo toliko, kot je znašala tudi slovenska inflacija, kar pomeni, da novembra nismo več zaostajali za desetinko odstotne točke, ampak da smo ta kriterij že

izpolnili, kar je seveda zelo dobra novica glede na razmere, v katerih smo morali ta kriterij dosežati.«

* * *